

3. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Флуд О. В. Диференційований підхід до процесу спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 листоп. 2017 р.) / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського ; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. Київ : НУОУ, 2017. С. 176–178.

4. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 40 с.

5. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.

6. Червоношапка М., Балушка Л., Костовський М., Голодівський М. Удосконалення показників сили ударів у навчальному процесі з дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» курсантів закладів вищої освіти МВС України // Наука і сучасність: виклики глобалізації : зб. статей. IV Міжнар. конф. Київ : Центр наук. публ., 2018. С. 114–120.

7. Червоношапка М. О., Гнип І. Я., Янін В. В. Методологічні аспекти психологічної підготовки у процесі викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків, 2019. С. 299–302.

Отримано 20.04.2020

УДК 378.146

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>

УПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ НОРМАТИВІВ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті запропоновано розроблення нормативів з тактико-спеціальної підготовки, запропоновано перелік таких нормативів, наведені результати експериментальних досліджень та надані рекомендації.

Ключові слова. *Професійна підготовка, екстремальні ситуації, екстремальні умови, професійна підготовка, забезпечення особистої безпеки.*

Актуальність роботи. Під час несення служби та виконанні своїх безпосередніх обов'язків поліцейські повинні виконувати низку дій, які потребують специфічних навичок, а від їх швидкого та чіткого виконання нерідко залежить не тільки ефективність виконання покладених на поліцейських обов'язків, а ще й безпосередньо життя та здоров'я поліцейських та громадян.

Професійні навички та вміння поліцейських є одним із визначальних факторів, що формують боєздатність та боєготовність поліцейських до дій в службових та екстремальних ситуаціях, а також забезпеченні особистої безпеки поліцейського, та ефективного виконання покладених на поліцію обов'язків, забезпеченні законних інтересів суспільства і держави.

Відповідні навички та вміння є специфічними, тобто такими, що виходять із особливостей несення служби, використання екіпірування, зброї та спеціальних засобів, навколишньої обстановки, фізичного та психологічного стану поліцейського та інших факторів та є вузькоспеціалізованими, тобто такими, що не можуть бути набути у повсякденному житті, під час занять спортом та іншим чином.

З метою набуття поліцейськими таких навичок та вмінь, а також з метою розвитку в особового складу витривалості і сили, вдосконалення професійних вмінь і навичок роботи із спорядженням, обладнанням, технікою та механізмами шляхом відпрацювання індивідуальних або групових навчальних вправ у складі підрозділу необхідно проводити відповідну підготовку у системі професійної підготовки та післядипломної освіти для підготовки осіб рядового і начальницького складу Національної поліції України, а з метою стандартизації та контролю якості підготовки необхідно розробити та використовувати відповідні нормативи.

У свою чергу, нормативна база Національної поліції не приділяє необхідної уваги даному питанню. Наказ МВС № 50 від 26.01.2016 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» визначає нормативи лише з загальної фізичної та вогневої підготовки, що не вирішує та не може вирішити усіх проблемних питань та забезпечити необхідні навички та вміння для поліцейських під час несення служби.

Отже, виходячи із вищезазначеного, нами пропонується розробити та впровадити у систему професійного навчання поліцейських нормативи з тактико-спеціальної підготовки.

Практична значимість. Впровадження відповідних нормативів у систему професійного навчання поліцейських, по перше, спрямоване на підвищення боєздатності та боєготовності поліцейських що безпосередньо впливає на забезпечення особистої безпеки поліцейських в службових та екстремальних ситуаціях.

По друге, впровадження нормативів допоможе окреслити необхідне коло навичок та вмінь, якими повинен володіти поліцейських, встановити чіткі рамки виконання вправ та нормативів а також визначати ефективність виконання таких дій поліцейським. Встановлені базові вміння, які у подальшому доцільно відпрацьовувати.

По третє, впровадження нормативів допоможе стандартизувати вимоги до вмінь та навичок поліцейських та визначити порядок виконання вправ за метою забезпечення максимальної ефективності професійної підготовки.

По четверте, впровадження нормативів допоможе суттєво поліпшити взаємодію різних підрозділів Національної поліції (ТОР, ППОП, ГУНП), які залучаються до вирішення спільних завдань, як, наприклад, забезпечення публічного порядку та безпеки.

По п'яте, розробка нормативів та їх впровадження допоможе у подальшому розвитку системи професійного навчання поліцейських, поліпшить внесення змін, у тому числі у випадку впровадження нових стандартів, методик, моделей (наприклад, скандинавська система охорони публічного порядку), а також у випадку впровадження нових спеціальних засобів.

По шосте, впровадження вищезазначених нормативів сприятиме розвитку рефлексивних рухів під час дій у екстремальних ситуаціях, що суттєво впливає на виконання завдань в екстремальних умовах та забезпечення особистої безпеки поліцейських в екстремальних ситуаціях.

Даний перелік не є вичерпним та розкриває лише частину питань, які ми хотіли оголосити у даній статті.

Наукова новизна. Слід зазначити, що питання професійного навчання поліцейських є одним з найменш вивчених та таким, увагу якому приділяється недостатньо.

Вперше, за результатами нашого дослідження пропонується введення змін до методики професійного навчання поліцейських шляхом розробки та встановлення відповідних нормативів.

Під час нашого дослідження нами були виділені 19 вправ, яким ми визначили нормативи, визначили порядок виконання та встановили критерії оцінювання.

Слід зауважити, що подібний підхід до професійного навчання поліцейських є новітнім та таким, що раніше не пропонувався. Набір простих вправ та критерії їх оцінювання представляють спрощений механізм контролю за рівнем боєздатності та боєготовності поліцейських.

Запропоновані нами нормативи конкретизують вимоги до поліцейських в рамках системи професійного навчання, доповнюють вже існуючі раніше вимоги та положення

системи професійного навчання, а також покращують, уточнюють, конкретизують та визначають критерії оцінювання вмінь та навичок поліцейських в рамках системи професійного навчання.

Під час розробки нормативів визначено:

1. Найбільш чіткий спосіб виконання кожної конкретної вправи, з урахуванням її актуальності для практичної діяльності поліцейського, забезпечення ефективності та забезпечення особистої безпеки поліцейського.

2. Найбільш чіткий та раціональний порядок виконання кожного нормативу, який був у результаті взятий за «стандарт».

3. Експериментальним шляхом визначений час виконання кожного нормативу.

4. На підставі визначення часу були визначені критерії ефективності та оцінювання виконання кожного нормативу.

Використаний експериментальний метод дослідження надав низку результатів, які самі по собі не мають достатньої практичної значимості. Але використаний метод статистичного (математичного) аналізу дає змогу з математичною точністю визначити критеріальні межі обраних нормативів.

Таким чином встановлено актуальність запропонованих нормативів, опрацьовано їх значення та необхідність впровадження, визначена їх значність для практичних підрозділів Національної поліції.

Основна частина.

Аналізуючи наказ МВС «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» від 26.01.2016 № 50 [1] та положення вищезазначеної інструкції, слід звернути увагу на той факт, навчання з тактичної підготовки передбачає набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо ефективного застосування основних різновидів спеціальних засобів, які перебувають на оснащенні в органах поліції, та дотримання правил їх експлуатації. Однак, це поняття є дуже вузьким та таким, що не відображає основні напрямки, та необхідні вміння і навички роботи із спорядженням, обладнанням, технікою, спеціальними засобами, що використовуються поліцією.

Слід зауважити, що серед нормативної бази МВС України, у системі професійної підготовки з метою розвитку в особового складу витривалості і сили, вдосконалення професійних вмінь і навичок роботи із спорядженням, обладнанням, технікою та механізмами шляхом відпрацювання індивідуальних або групових навчальних вправ у складі підрозділу (відділення, караулу, зміни, розрахунку, обслуги, екіпажу) існує та використовується наказ МВС 20.11.2015 № 1470 «Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням» [2] який регламентує подібні питання у діяльності ДСНС України.

Таким чином можна зробити висновок, що серед нормативної бази системи МВС є приклади подібного підходу до набуття особовим складом необхідних вмінь та навичок.

З метою визначення необхідних та актуальних нормативів нами було проведено опитування серед 63 поліцейських. За результатами опитування був складений первинний перелік нормативів:

1. Одягання протиударного шолома.
2. Одягання противокульний шолома.
3. Одягання протиударного бронежилета.
4. Одягання противокульного бронежилета.
5. Одягання комплекту захисту рук та ніг.
6. Одягання протиударного комплекту (шолом, бронежилет, КЗРН, ПР, рукавички, щит).
7. Одягання протикокульного комплекту (шолом, бронежилет, автомат).
8. Одягання протиударного комплекту за умови наявності перед поліцейським різних та зайвих речей. Поліцейських повинен обрати необхідне та одягати зайве.

9. Підготовка поясу поліцейського (пояс, браслети сталеві, палка гумова, Терен – 4 с чохлом).
10. Одягання поясу поліцейського.
11. Одягання протигазу за умови, коли поліцейський знаходиться у шикуванні «Моноліт один».
12. Одягання протигазу на постраждалого поліцейського, на якого одягнений протиударний шолом.
13. Одягання браслетів сталевих у положенні стоячи.
14. Зняття протиударного комплекту.
15. Зняття протикульного комплекту.
16. Підготуватись до використання палки гумової.
17. Підготуватись до використання браслетів сталевих.
18. Підготуватись до використання Терен – 4.
19. Дії за командою «Збір».

Нами були проведені експериментальне дослідження, метою яких є визначення норм часу, порядку виконання та критеріїв оцінювання вищезазначених нормативів.

До експериментальної групи були включені 13 працівників поліції, різного віку, стажу служби та різних підрозділів.

Дослідження проводилося з усіх 19 нормативів, що за пропоновані нами. У якості наведення прикладу звернемо увагу на норматив з надягання протиударного шолому Ш-307, що використовується Національною поліцією.

Умови вправи: шолом лежить на столі на відстані 1 метру від поліцейського, який стоїть по команді «Струнко», руки по швах. Завдання: одягти шолом, застібнути застібку та закрити забрало, руки повертаються у вихідне положення. Вправа вважається виконаною після виконання усіх необхідних дій.

При опрацюванні результатів були використано статистичний метод центральної тенденції, і визначені наступні складові:

- середнє арифметичне $\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$;
- дисперсія $s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}$;
- середнє квадратичне відхилення $s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$;
- середнє істинне значення $\hat{a} = a_{сб} + \frac{\sum_{i=1}^n \alpha_i}{n}$.

Після проведених розрахунків нами були отримані наступні результати (Таблиця 1).

Таблиця 1

Результати математичного аналізу

Мінімальне значення, сек	Максимальне значення, сек	Середнє арифметичне, сек	Середнє квадратичне відхилення, сек
4.56	17.73	8.29	3.56

Похибка відхилення від значень обраних меж часу на виконання вправи склала 1.24 %, що в межах норми.

На підставі проведених розрахунків були визначені мінімальні та максимальні межі виконання вправи, та обрані критерії для виконання вправи (Таблиця 2).

Таблиця 2

Норми часу та оцінювання нормативу по одяганню протиударного шолому

Категорія	Відмінно	Добре	Задовільно	Не задовільно
Працівники поліції	7	8	10	12
Оперативні працівники поліції	6	7	9	11

При проведенні експериментальних досліджень була встановлена наступна закономірність: усі нормативи з тактичної підготовки оперативні працівники поліції виконують краще. З метою уточнення результатів дослідження та корегування нормативів, нами були проведені дослідження з контрольною групою спецпризначенців. Після проведеного статистичного аналізу були отримані нормативи з усіх вправ. Приклад нормативів з виконання вправи по одяганню протиударного шолому оперативними працівниками поліції надано в таблиці 2.

Висновки.

Розроблені нормативи з тактичної підготовки запроваджують стандартний підхід та обумовлюють уніфікацію дій працівників поліції при виконанні службово-бойових задач. Відпрацювання цих вправ та нормативів дозволяє опрацювати єдиний підхід до виконання дій поліцейських під час несення служби, підвищити ефективність професійної підготовки і не тільки з тактичної підготовки.

У подальшому нами буде проведений експеримент з експериментальною групою для уточнення результатів, а також розширений перелік вправ з тактичної підготовки для впровадження у навчальний процес навчальних закладів системи МВС та у системі професійної підготовки працівників Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням : Наказ МВС України від 20.11.2015 № 1470 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15> (дата звернення: 15.04.2020).

Отримано 17.04.2020

